

A pad...

Tönkrement emberi kapcsolatok tömkelegét tapasztaljuk, elrontott életek, fölbontott házasságok fölött siránkozunk vagy ítélkezünk — ki-ki ízlése, habitusa szerint. Boncolgatjuk, mi az oka a sok vakvágányra futott kapcsolatnak, kin múltott, hogyan kellett volna... Mert, igaz, férfi és nő viszonya a legteljesebb magánügy, mégsem lehet szó nélkül hagyni a válási statisztika rohamosan, veszjóslóan magasba ívelő görbéjét „világszerte és nálunk, itthon is.

Míntha már természetes lenne, hosszabb vagy inkább rövidebb idő múltán, kijelenteni törvény előtt a nemet is. Az „objektív körülményeket” is beszámítva mégiscsak számolnunk kell a ténnyel, egyre képtelenebbek vagyunk tartós, tartalommal töltött kapcsolatok megőrzésére, fenntartására. S újra kezdeni, felnőtt fejjel, úgy 30 és 40 év között a legnehezebb. A félelem az

újabb kudarctól, a bevallott vagy eltitkolt előítélet, a kialakult egyéniség és a vele párosuló igény szint mint béklyó köti a társ után vágyakozó, magára maradt embert. S mennyi minden még!

Az **Alexander Gelman** színművéből készített tévéjáték jól mintázta az újrakezdésnek megannyi, milliónyi veszélyét, csapdáját. Riasztó, már-már nyomasztó volt szemlélni *A pad* szenvedélyes igazságkereső perpatvarát. **Kiss Mari** és **Koncz Gábor** (különösen az utóbbi) remekül formálta két tragikus sorsú ember alakját. A férfi céltalanul, lezserül böklászik, erőtlen kísérleteket tesz kudarcba fulladt házasságából az ideig-óráig tartó kibúvókra. Hasonlóképp menekül magányából, az egyedüllétől, az elvált asszony is. Véletlen találkozásuk egy pihenésre, megnyugvásra szolgáló padon, igazi dráma. Felelősségre vonható-e a re-

zignált férfi, amiért egyszer szegény asszonyát ugyan olyan futó kalandnak tekette csupán mint a többi. Hibáztatható-e a nő, a ideákat kerget, hűséges társra vágyik, és szeretné újra kezdeni. Hát ők éppen nem azok, akik egymás ellen vádaskodásuk, ügységük kegyetlenül össze, durván féktelen és indulatos.

A **Nemere László** rendezte tévéjáték sallangoktól mentes dokumentumot mutatott az emberi felelőtlenségről, felületességről, még a tehetlenségről is. Ugyanakkor elgondolkodtatott — végső soron minden általánosítás az egyedivel kezdődik —, marad-e bennünk valami a sok túska, szálfka, csalódottság ellenére az erendendő tisztaságból? A hűségből, a becsületből, legalább annyit, hogy újra lehessen kezdeni. Nem ártana szembesülnünk néha e kérdésekkel. Mert ez ügyben jócskán van okunk az aggodalomra.

Mag Edit

Az elmúlt 40 esztendő társadalmi fejlődése Akadémiai ülészek

Múlt 40 esztendő mi fejlődése címmel számos ülészeket rendez december 10—12. között Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia, az MSZMP KB Politikai Főiskolája, Párttörténeti Intézete, Társadalomtudományi Intézete, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem.

A konferencia első napján egyebek közt a magyar társadalom szerkezetének alakulásáról, hazánk nemzetközi helyzetének változásairól hangzanak el előadások. A történettudomány jelen szakemberei elemzik a szocializmus és a nemzetközi összefüggéseit a felsza-

badulás utáni magyar fejlődésben, a népi demokratikus államiság alakulásának és fejlesztésének irányait, a népi demokratikus fejlődés nemzetközi és hazai feltételeit, a felszabadulásnak és a demokratikus fordulatnak a köztudatban betöltött szerepét.

A tudományos ülészek második napján a gazdaságpolitikai és -irányítási koncepciók változásait, iparunk 40 éves fejlődését, mezőgazdasági eredményeink forrásait, valamint társadalompolitikánk négy évtizedét tekintik át a résztvevők. Az előadásokhoz kapcsolódó konferenciákban egyebek közt a külgazdasági kapcsolatoknak a magyar gazda-

sági fejlődésben betöltött szerepét, a növekedés hajtóerőit és forrásait, a magyar mezőgazdasági iparosodását, gazdasági és társadalmi fejlődésünk kölcsönhatásait elemzik az adott témák szakértői.

Az eszmecsere-sorozat befejező napján a tudományos kutatás és a műszaki fejlesztés 40 évét, a művészeti kultúra négy évtizedes fejlődését, a marxizmusnak a magyar kultúrára gyakorolt hatását tekintik át az előadók. Konferenciák hangzanak el képzőművészeti, társadalmi és egyetemes jellegű, a felszabadulás utáni közművelődés alakulásáról, a társadalmi fejlődés konfliktusai feltárásának jelentőségéről.

Gyermekkönyvhét

December 2-től 10-ig tart a gyermekkönyvhét megyei programsorozata. Az általános iskolások olvasási kedvének felkeltése, rendszeres olvasóvá nevelése érdekében főként olyan elfoglaltságok találhatóak a Somogyi-könyvtár tájékoztatójában, amelyek játékos formában megismertetik a gyerekeket a művészetekkel, a tudományokkal.

A szegedi **Tarján IV-es számú általános iskola irodalmi szakkörösei**, **Mezey Károlyné** vezetésével, megszervezte bemutatóját — kortársaink jó szórakozást ígérve — **Balázs Béla** meséjét, **A hét királyfiat**. **Marjanucz László** történész rendezte a történelemórán ismerteti meg a gyerekeket a középkori fegyverekkel. Szegeden ma, kedden délután 3-tól a gyermekkönyvtárban, majd 6-án, csütörtökön, szintén 3-tól, a Móra Ferenc Múzeumban. **Hurtony Zsuzsa**, a Móra kiadó munkatársa Zombon, Mórahalmon, Vásárhelyen tart játékos foglalkozást, **Mesetarisznya** címmel. Erre a programra Szegeden, 6-án, csütörtökön a gyermekkönyvtárban fél 11-kor, valamint 7-én, pénteken, a móravárosi fiókkönyvtárban délután fél 3-kor kerül sor. A **Hajtogatós** című népszerű könyv szerzőjének, **Varga Péternek** gyermekfoglalkozása 6-án, csütörtökön három helyszínen is szerepel Szegeden: délelőtt fél 11-től az északi városrészi fiókkönyvtárban, délután 1-től a Ságvári gyakorló iskolában, délután 3-tól pedig a gyermekkönyvtárban.

D. Nagy Éva, a Móra kiadó szerkesztője Afrikáról tart diakepekkel színesített előadást Röszkén, Domaszéken, Bórdányban és Szegeden: a dorozsmai fiókkönyvtárban 6-án, csütörtökön délután 3-tól, másnap, pénteken szintén 3-tól a gyermekkönyvtárban. **Bácskai János**, a szegedi színház művésze Zebra zebra című

gyermekműsorával Tiszaszigeten, Szatymazon, Üllésen és Nagylakon jelentkezik. **Vámossy Éva**, opera-énekes Kiszomboron és Makón tart rendhagyó énekórát, **Wittman János** mérnök szentesi gyerekekkel beszélget a számítógépekről.

Végül még egy szegedi program: **Péter László** tanár, az amatőrfilmklub vezetője a filmművészetről vetítéssel egybekötött előadására várja a gyerekeket 8-án, szombaton délelőtt 10 órára, a Kálvin téri úttörőházba.

Lifteket ürügyén

Érdekes történeteket hallottam emberekről, felvonókról. Érdekes, és elgondolkodtató történeteket.

X.-né feljelentést tett az ingatlankezelő vállalatnál: Y. úr elrontott életét apró örömmel édesítgeti, lelkesen és sűrűn elrontja a liftet, boldog, ha a lakók káromkodva-nyögve-lehegve gyalognak. Mindenféle kulcsa van, a gépház, a kapcsolószekrény nem akadály, nyitja és leállítja, amikor „olyanján” van. Márpedig gyakran van „olyanján”, így a szerencsétlen földi (bocsánat, emeleti) halandó igencsak megdölgözik a hazajutásért.

A felvonó (lift) ugyebár egy olyan doboz, mely arra hivatott, hogy egy házban a belül magasra röptesse, illetve a mélybe húzza a lakókat. Gyerekestül, csomagostul.

A felvonó (lift) olyan doboz, mely hivatása közben felmondhatja a szolgálatot. Magától is. Akkor a magasba, mélybe gyalog kell eljutni. Gyerekestül, csomagostul.

A boldogságfaktoroknak nincsenek definíciói. Kit ez tesz boldoggá, kit az ellenkezője. Ha jól meggondoljuk, gyalog vagy liften, az ember ugyanoda ér. Hogy miért gond ez mégis? Magyarazatot nem igényel...

Aki mostanában két emelet között betragad a felvonóban, elég sokáig várhat a szabadulásra. Az IKV diszpečersközpontjában sokszor megszólalt a farkast kiabáló vészjelző anélkül, hogy valóban baj lett volna. Ez is egy fajtája volt a szórakozásnak... Az eredmény: háromszor, négyszer is meg kell nyomni a gombot, közben mindig megvárni a visszajelzést, mert többet nem hagyja magát felülni a felmentőszereget...

Boldogság volt látni a hiába kivonuló szerelőket? Boldogság látni a cipekedőket? Vagy éppen boldogság, ha fölöslegesen vonul ki a mentőautó? Nem tudom. Az én fogalmaim szerint nem ez az élet értelme. Mint ahogy nem könnyíthet a lelkesen, ha három dekával „hosszabbra” vágom a kedves vevő sajtját, ha hamis néven, kitalált történettel megsértetek valakit, ha úgy állí-

tom le az autóm, hogy véletlenül se tudjon elmenni mellette senki.

Békét a világnak! — jelszóval végigvonul az utcán az a fiatal is, aki nem adja át a helyét a buszon a kismamának.

Aláírja a békefelhívást a bolti eladó is, majd undorral elfordul a vevőtől. „Pax-mir-peace” hirdeti farmerdzsekijén a srác és vigyorog, mert hosszú lába a padról átéri a keskeny ösvényt, s ki kell őt kerülni.

Tulajdonképpen ezek apróságok. De mikor örvénylik-kavarog körülöttünk a világ, kimondva-kimondatlanul nehezedik az élet, a rohanásban nem jut időnk egymásra sem és önmagunkra sem, nagyobb hangsúlyt kapnak a részletek. Az egész pillanatokról, hangulatokról tevődik össze, s ha nincs időnk összerakni, a meghatározó a pillanat marad.

Amióta Arkhimédész magáról megfeledkezve világról kiáltotta saját felfedezését, minden embernek megvan a maga tragikus vagy szenvedélyes, pillanatra vagy életre szóló heurékája. A „felfedeztem, megtaláltam, átéltem” lehet egyéni és közösségi élmény. Hisz végigéljük, továbbadjuk, másokkal megosztjuk.

De a pillanat boldogtalanságával ugvan ez a helyzet.

Mindez nem okvetlenül kapcsolódik a liftekhez. Bár egy pszichológus könyvben levezethető: ha Kovács Jánosnak gyalog kell felmennie a nyolcadikra, míg fölér, annyira fölidegesíti magát, hogy rákiabál a feleségére — ok nélkül. Az asszony — szintén ok nélkül — felpofozza ifjabb Kovács Jánost, aki ezek után megveri húgát, és a folyamat csattanóiként a kislány „Te is csak idegesítősz” felkiáltással a sarokba vágja a játékmackót. De hasonló hatást érthetünk el egyéb apró bosszúságok okozásával is. Hogy mégis a liftekről írtak az eszembe, az már teljesen „maszek” asszociáció. Ugyanis lift nélküli házban lakom...

R. É.

Sofőrsirató

A zsúfolt buszon az ajtóknak csukja a csomagot, vagy éppen az ember kezét-lábát a sofőr. Az induló járművel nem várja meg az utast a sofőr. Az utasokkal, enyhén szólva, nem teljesen civilizált hangnemben beszél a sofőr. Csúcsforgalomban viharos tengeren hanyódozó hájót idező stílusban vezet a sofőr. Satöbbi, satöbbi. Nincs ember, aki ne élt volna át ilyesmit (vagy valami ehhez nagyon hasonlót). Az, amit városi tömegközlekedésnek nevezünk, a honi szokásjogban többnyire, kizárólag a szállított tiz- és százezrek szemszögéből történő kérdéskomplexumok sorát jelent. Erről az oldalról, a mi oldalunkról szemlélődünk, minősítünk, ítélkezünk. Pedig a jó öreg audiatort et altera pars, vagyis a „hallgassuk meg a másik felet is” jelmondata ez esetben különösképpen szemléletet tágtól, ítéletalkotástól felülvizsgálatra készíthető lehet.

Stefka István voltaképpen semmi mást nem tett, mint érvényesítette fenti kritérium emberi kötelezvényeit. **Választóvonal — végállomás?** című, pénteken este a Kossuth-adón sugárzott riportjához a rádióújságban többek között efféle, igencsak feltűnő ajánló sorok voltak olvashatók: „Az a mondas járja a gépjárművezetők között: ha az utasok tudnák, mennyit aludt a vezető, inkább gyalog mennének tovább. Közben „csábító” plakátok hívják a BKV-hoz dolgozni az embereket: nyugdíjkezdvény, magas jutalék, öt-tízezer forint az év végén. Igen ám, de ez a mézes madzag tíz évvel ezelőtt is ugyanekkora volt...”

A riportert két budapesti BKV-garázsban kérdezősködött, s a kép, ami a dialógusok hallatán előttünk kirajzolódott, meglehetősen tipikus hazai ismertető jegyekkel rendelkező sofőrsirató-vázlatot mutat: 1984 első felében hatszázán távoztak a vállalatból, tavaly pedig a 160 nyugdíjba vonult dolgozó közül ötvennégy volt kordkezdvényes, kilencvenöt pedig rokkantsági nyugdíjba kerültek. Egyáltalán nem számít ritkaságnak, hogy egy sofőr hetente

akár 35 túlórárt dolgozzon. „A bérezési rendszer rettentő módon elavult” — mondta az egyik illetékes. „Másfél hónapot dolgozunk egy hónapban” — így az egyik buszvezető, **Rengeteg** a megbetegedés, gerincbántalmak (rosszak az ülések), végbélpanaszok (dolgát sem akkor végezheti a sofőr, amikor akarja, „majd a szabadnapodon, kómám” — mondja az irányító). Az átlagos járművezető a törvényesen előírt havi 182 óra helyett 232-t dolgozik, de vannak, akik háromszázat is. Kerestet? Így persze, akár — a sofőrök igen eredeti stílusát alkalmazva — tizenkét-tizenhárom „rongy” is lehet, de kicsoda áron! (Talán ebből is látszik: a sokszor annyit csépeit, viszonylag magas jövedelmek mögött gyakran milyen elképesztő mértékű önpusztító, már-már baromi munka van...) Pihenni szükségszerűen keveset lehet, az örökösen igénybe vett idegrendszer képtelen regenerálódni. „Ki beszélhet a vezetésben, biztonságról, uram” — így egyikük. „Csak rutin, semmi más...”

A riport teremtett összképből nem hiányoztak a témához kapcsolódó térenumok képviselőinek megszólalásai, no meg a háttérzörejek sem. Hogy a háttérzörejek nekem olykor mégis kissé erősebbnek tünnek a szokásosnál, egészen biztos, hogy nem a műsor technikai gardájának hibája. Hiszen itt, ahol a munkaidő 92 százalékban számít kihasznált-

nak, a pszichológus azt mondja, az alkalmassági vizsgán pszichohigiénés tanácsokkal ellátták a gépjárművezetőket. Nem mondom, több pénz helyett ez is valami, de az sem akármilyen, hogy éppen most készül egy felmérés arról, hogyan töltik szabad idejüket a sofőrök. **Stefka István** ugyan megjegyezte, nem az lenne esetleg a kérdés, van-e szabad idejük egyáltalán, de hát ezek a riporterek mindig csak akadékoskodnak, tudjuk. Miként azt is, hogy általában, ugye, a tömegközlekedésben dolgozók anyagi megbecsülése. Mégis és bizonyos szempontból, és voltaképpen, és egyáltalán. Meg a gépirőnké, meg az ápolónké, meg a felsőoktatásban dolgozóké, meg a... A BKV vezérigazgatója azt mondja, komplex intézkedési tervet dolgoztak ki ez ügyben, s jövőre — sok könyörgés után — több pénzt kapnak majd...

„A huszonegyedik órában szólnak, mert el fognak menni az emberek, és leül a BKV”. Ezt az egyik érintett mondotta, a riportban. Ebben a kitűnő, remélhetőleg kellő port felverni képes riportban, melynek hallatán nekünk nemcsak azért nem kellett leülni, mert többnyire eleve ülve hallgatjuk a rádiót. Nem, nem kellett leülnünk attól, amit hallottunk. Mert a sofőrsirató, különösen háttérzörejekkel együtt, kísértetiesen ismerős. Tipikus világban élünk, hiába...

Domonkos László

Burkolólapok, új eljárással

Új burkolólap-gyártási eljárásra tér át a Budapesti Porcelángyár. Az új technológia lehetővé teszi a gyártás teljes automatizálását, hiszen a présgepen megformált burkolólapok emberi kéz érintése nélkül válnak késztermékké. A lapokat görgősor juttatja be a 40 méter hosszú kemencébe, ahol azokat — ugyanezen a szállítópályán — kellő előmelegítés után kiégetik, majd fokozatosan lehűtik. Innen a késztermék a minőség-ellenőrzést követően a csomagolóba kerül. Ez a megoldás feleslegessé teszi a

hagyományos kemencekocsiakat, amelyekre kézzel kellett felrakni a nyers, majd égetés után leszedni a kész burkolólapokat.

A korszerű eljárással 30—40 százalékkal lesz termelékenyebb a munka s az új technológia egyúttal gyártmányfejlesztéssel is párosul. Megváltoztatták a burkolólap anyagának összetételét, s így tömörebb, a korábbiánál keményebb lapokat készíthetnek. Ez a megoldás azért jelentős, mert az új fajta terméket a mázzal együtt égetik, tehát nincs szükség arra, hogy kétszer

vezessék át a kemencén. Az új technológiával fagyálló és magas kopásállóságú miatt kétszer olyan tartós termékeket állíthatnak elő, mint amilyenek a hazánkban jelenleg gyártott mázas padlóburkolólapok. Jelentős előnye az egyszerű égetésnek az is, hogy az új termékek csaknem 40 százalékkal kevesebb energiával készülnek, mint a hagyományos gyártású lapok.

Az új módszerhez szükséges görgősoros kemence építése az év végére fejeződik be, s a jövő esztendő elején kezdik meg az új fajta burkolólapok gyártását.